

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Fi2022/02280

Betänkandet Skydd för konsumenters kollektiva intressen – genomförande av EU:s grupptalandirektiv (SOU 2022:42)

Förvaltningsrätten vill lämna följande kommentarer till förslaget.

Gällande 24 § Utdömande av vite efter ett föreläggande enligt 23 §

Enligt 24 § ska godkända enheter ha möjlighet att vända sig direkt till förvaltningsrätten och ansöka om utdömande av vite. Ett alternativ som diskuteras i utredningen är att en godkänd enhet ska vara hänvisad till den beslutande myndigheten, även gällande ansökan om utdömande av vite, och vid avslag av myndigheten ha möjlighet att överklaga till förvaltningsrätten. Detta alternativ skulle alltså innebära att den godkända enheten inte kan vända sig direkt till förvaltningsrätten. I utredningen väljs detta alternativ bort, bl.a. med motiveringen att det skulle innebära en prövning i flera led vilket kan bli "tidsödande och ineffektivt".

Förvaltningsrätten anser att det finns anledning att beakta eventuella effektivitetsmässiga fördelar med att enbart myndigheter ska ha rätt att ansöka om utdömande av vite.

I vissa fall kan en myndighet antas ha mer kompetens för att upprätta en formellt och materiellt ändamålsenlig ansökan. En välskrivna ansökan kan innebära betydande fördelar ur effektivitetssynpunkt vad gäller handläggningen i vitesmål, givetvis inte bara för förvaltningsrätten utan även för parterna i det aktuella målet.

Det kan även övervägas hur vanligt förekommande följande scenario kan tänkas bli: Den myndighet som utfärdat ett vitesföreläggande anser att det inte finns skäl att ansöka om utdömande av vite, en godkänd enhet lämnar då in en egen ansökan och förvaltningsrätten, i strid med föreläggande myndighets inställning, bedömer att det finns skäl att döma ut vite. Om detta scenario framstår som ovanligt, kan även detta tala för att enbart myndigheten ska ha möjlighet att ansöka om utdömande av vite.

Utöver dessa effektivitetsaspekter kan det möjligen även beaktas att en process som innebär att myndigheter, inte privaträttsliga subjekt, ansöker

om utdömande av vite, ligger närmare den ordning som kännetecknar förvaltningsprocessen.

För det fall att enbart myndigheten ska ha rätt att ansöka om utdömande av vite, kan den godkända enheten säkerställas möjlighet att komma till tals genom en uttrycklig reglering om att förvaltningsrätten ska ge den godkända enheten möjlighet att yttra sig över ansökan.

I 24 § anges att myndigheten ska ges tillfälle att yttra sig. Att myndigheten som står bakom föreläggandet i vart fall har lämnat en inställning till om vite ska dömas ut framstår som viktigt. Ett alternativ är därför att ange explicit att myndigheten ska *föreläggas* att yttra sig.

Konsekvenser för förvaltningsdomstolarna

Vad gäller mål avseende överklagande av godkännande av enheter kan de nog antas bli begränsade till antalet. Det noteras dock att utredningen föreslår Kammarkollegiet som lämplig beslutande myndighet. Som även nämns i utredningen innebär det att samtliga beslut överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Det blir alltså inte någon spridning över landets förvaltningsrätter. Koncentrationen skulle kunna innebära märkbara konsekvenser för Förvaltningsrätten i Stockholm, i vart fall när regelverket träder i kraft.

När det gäller mål avseende förelägganden och utdömande av vite anges bl.a. följande i utredningen:

”Då endast ett fåtal organisationer beräknas ansöka om att godkännas som enheter för väckande av grupptalan bedömer utredningen att det inte kommer att röra sig om någon större tillströmning av ärenden.”

Här ska det understrykas att vitesmål har en straffliknande karaktär. De ställer höga krav på rättssäkerhet och omsorg från domstolens sida. Målen är inte sällan komplexa samt tidskrävande och särskilt på konsumentområdet är det tänkbart att omfattande och svårbedömda frågor dyker upp. Även en mindre ökning av mål av detta slag kan alltså få noterbara konsekvenser för förvaltningsdomstolarna. När det gäller mål avseende förelägganden och utdömande av viten kan det möjligen ifrågasättas att antalet godkända enheter, i sig, talar för att detta regelverk kommer att få begränsade konsekvenser för förvaltningsdomstolarna.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Håkan Åberg efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Axel Söderlundh.

Håkan Åberg

Axel Söderlundh